

**Informatīvais ziņojums „Par 2011.gada 2.ceturksnī īstenotajiem
aktīvās darba tirgus politikas pasākumiem”**

Saturs:

1. Ievads	3
2. Situācijas apraksts	3
3. 2011.gada 2.ceturksnī īstenotie nodarbinātības pasākumi	12
3.1. <i>Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana un neformālās izglītības ieguve</i>	12
3.2. <i>Pasākumi noteiktām personu grupām</i>	16
3.3. <i>Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi</i>	17
3.4. <i>Darba praktizēšana ar stipendiju pašvaldībās</i>	19
3.5. <i>Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai</i>	21
3.6. <i>Kompleksie atbalsta pasākumi</i>	23
3.7. <i>Karjeras konsultācijas</i>	25
3.8. <i>Nodarbinātības valsts aģentūras inspektorū asistentu apmācība un prakse</i>	27
3.9. <i>Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām</i>	28
4. Kopsavilkums un secinājumi	31
5. Pielikums „Bezdarbnieka statistiskais portrets 2011.gada 30.jūnijā”	33

1. Ievads

Informatīvais ziņojums „Par 2011.gada 2.ceturksnī īstenotajiem aktīvās darba tirgus politikas pasākumiem” (turpmāk – Informatīvais ziņojums) izstrādāts, pamatojoties uz Saprašanās memorandā starp Eiropas Savienību un Latvijas Republiku (*Saprašanās memoranda otrais papildinājums*) un „Latvijas Stratēģiskās attīstības plānā 2010.-2013.gadam” (*apstiprināts ar 2010.gada 9.aprīļa rīkojumu Nr.203*) iekļauto uzdevumu (Nr.2.1.1.4.), kurš paredz regulāri informēt Ministru prezidentu par aktīvās darba tirgus politikas pasākumu ieviešanas gaitu.

Informatīvā ziņojuma mērķis ir izvērtēt Nodarbinātības valsts aģentūras (turpmāk – Aģentūra) 2011.gada 2.ceturksnī īstenotos aktīvās darba tirgus politikas pasākumus - to efektivitāti, to veidu un apjoma atbilstību darba tirgus situācijai. Informatīvajā ziņojumā tiek iekļauta informācija par iesaistāmo bezdarbnieku skaita izmaiņām konkrētos aktīvās darba tirgus politikas pasākumos, ņemot vērā izmaiņas bezdarba situācijā vai bezdarbnieku pieprasījumā pēc konkrētā nodarbinātības pakalpojuma.

2. Situācijas apraksts

Centrālās statistikas pārvaldes apkopotie sezonāli neizlīdzinātie dati liecina, ka 2011.gada 1.ceturksnī salīdzinājumā ar 2010.gada atbilstošo periodu iekšzemes kopprodukts (IKP) palielinājies par 3,5%, tomēr kopumā 2010.gadā IKP samazinājums sastādīja 0,3% procentu punktus salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. Pēc sezonāli izlīdzinātajiem datiem 2011.gada 1.ceturksnī, salīdzinot ar 2010. gada 4.ceturksni, IKP apjoms pieaudzis par 0,3%, bet, salīdzinot ar 2010. gada 1.ceturksni, kāpums veidoja 3,2%:

Tabula Nr.1

Gads	Iekšzemes kopprodukts (sezonāli neizlīdzināti dati)			Iekšzemes kopprodukts uz vienu iedzīvotāju	
	milj. latu		salīdzināmajās cenās, % pret iepriekšējā gada attiecīgo ceturksni	latos	
	faktiskajās cenās	2000.gada salīdzināmajās cenās		faktiskajās cenās	2000.gada salīdzināmajās cenās
2010	12 736	6 805	99,7	5 688	3 039
1.ceturksnis	2 853	1 461	93,9	1 270	651
2. ceturksnis	3 143	1 667	97,4	1 402	743
3. ceturksnis	3 291	1 801	102,8	1 471	805
4.ceturksnis	3 449	1 876	103,6	1 545	841
2011					
1.ceturksnis	3 071	1 513	103,5	1 379	680

Datu avots: Centrālā statistikas pārvalde

IKP izmaiņas noteica apjomu kāpums rūpniecībā un tirdzniecībā, kā arī kritums būvniecībā un iekasēto produktu nodokļu apjomā. 2011.gada 1.ceturksnī salīdzinājumā ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, IKP pieaugums tirdzniecībā veidoja 6,5%, apstrādes rūpniecībā –14,6% un transporta un sakaru nozarē – 6,6%. Vislielākais IKP pieaugums 2011.gada 1.ceturksnī bija vērojams mežsaimniecības nozarē – 24,8%. Viesnīcu un restorānu nozarē pieprasījums pēc viesnīcu pakalpojumiem ir pieaudzis par 32%, bet ēdināšanas pakalpojumiem – par 25%.

2011.gada 1.ceturksnī vislielākais IKP kritums bija vērojams būvniecības nozarē – par 15,1%, ieguves rūpniecībā un karjeru izstrādē – par 16,6% un zvejniecībā – par 16,6%.

Pakāpeniski stabilizējas arī privātais patēriņš. To pamatā nosaka situācijas uzlabošanās darba tirgū. 2011.gada 1.ceturksnī salīdzinājumā ar 2010.gada 1.ceturksni (faktiskajās cenās) privātais galapatēriņš palielinājās par 8,0%. Lielākie izdevumi privātajā galapatēriņā bija mājokļa uzturēšanai, kuri pieauguši par 7,1% un pārtikai – par 7,5%. Imports palielinājās par 31,6% un eksports – par 30,2%. Savukārt, valdības galapatēriņš samazinājās par 0,5%.

Saskaņā ar Ekonomikas ministrijas 2011.gada aprīlī izstrādāto Informatīvo ziņojumu par makroekonomisko situāciju valstī¹, liela loma Latvijas tautsaimniecības atveseļošanās procesā ir eksportam, tādēļ pozitīvās tendences ekonomikā pārsvarā izjūt nozares, kurās ir reālas eksporta iespējas. Latvijas eksporta pieaugumu nosaka ne tikai situācijas uzlabošanās ārvalstu tirgos un pieprasījuma pieaugums, bet arī krīzes laikā atgūtā Latvijas ražotāju konkurētspēja.

2010.gadā eksporta pieauguma tempi bija ievērojami un, sākot ar 3.ceturksni, eksporta apjomi jau pārsniedza pirmskrīzes līmeni. 2010.gadā preču eksports faktiskajās cenās pieauga par 30%. Eksporta pieaugums turpinās arī šogad – gada pirmajos piecos mēnešos preču eksports par 38% pārsniedz iepriekšējā gada atbilstošā perioda līmeni. Eksporta iespēju paplašināšana ir veids, kā nodrošināt ienākumu palielināšanu tautsaimniecībā un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi nākotnē.

Tautsaimniecībā vērojamās tendences dod pamatu prognozēm, ka arī nākamajos ceturkšņos IKP turpinās pakāpeniski palielināties. 2011.gada kopējā izaugsme jau būs pozitīva un IKP apjoms var par 3,5% pārsniegt 2010.gada līmeni. Arī 2011.gadā galvenais ekonomikas dzinulis būs eksports.

Galvenie izaugsmes riski joprojām ir saistīti ar spriedzes saglabāšanos atsevišķos finanšu tirgus segmentos un to iespējamo atgriezenisko ietekmi uz reālo sektoru. Tāpat ekonomikas atveseļošanās var kavēt enerģijas cenu pieauguma turpināšanās, īpaši ņemot vērā pastāvošo ģeopolitisko spriedzi un protekcionisma spiedienu.

¹ http://www.em.gov.lv/images/modules/items/tsdep/makro_situac_valsti/EMZino_12_180411.pdf

Centrālās statistikas pārvaldes darbaspēka apsekojuma rezultāti² liecina, ka 2011.gada 1.ceturksnī ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits, salīdzinot ar attiecīgo periodu gadu iepriekš, ir samazinājies par 1,7%. Gandrīz divas trešdaļas (64,6%) iedzīvotāju šajā vecuma grupā bija ekonomiski aktīvi – vīriešu vidū šis rādītājs bija 69,6%, bet sieviešu – 60,1%.

Kopumā valstī bija nodarbināti 944,3 tūkst. cilvēku³ (53,8% no iedzīvotāju kopskaita vecumā no 15 līdz 74 gadiem). Salīdzinot ar 2010.gada 1.ceturksni, ir palielinājies gan nodarbināto iedzīvotāju skaits, gan nodarbināto īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā (attiecīgi 916,1 tūkst. cilvēku un 51,7%), turpretī, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, nodarbināto iedzīvotāju skaits ir samazinājies, bet nodarbināto īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā ir nedaudz palielinājies (2010.gada 4.ceturksnī attiecīgi bija 951 tūkst. cilvēku un 53,6%). Salīdzinot ar 2010.gada 1.ceturksni, ir palielinājies nodarbināto iedzīvotāju skaits šādās nozarēs - mežsaimniecība un mežīstrāde, apstrādes rūpniecība, transports un uzglabāšana, izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi u.c.

Nodarbināto iedzīvotāju kopskaitā sieviešu bija nedaudz vairāk nekā vīriešu, attiecīgi 50,7% un 49,3%.

Apsekojuma rezultāti liecina, ka 2011.gada 1.ceturksnī Latvijā bija 188,3 tūkst. darba meklētāju jeb 16,6% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem (nodarbinātajiem un darba meklētājiem). Darba meklētāju skaits un īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitā šajā periodā ir samazinājies, gan salīdzinot ar iepriekšējā gada 1.ceturksni, kad darbu meklēja 235,8 tūkst. cilvēku (20,5%), gan salīdzinot ar 2010.gada 4.ceturksni (attiecīgi 193,4 tūkst. cilvēku un 16,9%).

Darba meklētāju vīriešu īpatsvars ekonomiski aktīvo vīriešu skaitā valstī bija augstāks nekā sievietēm (attiecīgi ekonomiski aktīvo sieviešu skaitā), veidojot 19,0% un 14,1%.

Nedaudz vairāk kā puse (108,2 tūkst. cilvēku jeb 57,5%) no darba meklētāju kopskaita bija ilgstošie darba meklētāji. To skaits, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, palielinājies par 16,4 tūkst.. Esošajā ekonomiskajā situācijā saglabājas liels skaits to darba meklētāju, kuriem ir darba pieredze. 2011.gada 1.ceturksnī darba meklētāji ar darba pieredzi bija 167,1 tūkst. jeb 88,8% no darba meklētāju skaita, bet gadu iepriekš šis rādītājs attiecīgi bija 210,5 tūkst. cilvēku un 89,3%.

2011.gada 1.ceturksnī ekonomiski neaktīvi bija 621,7 tūkst. cilvēku, un, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, to skaits ir palielinājies par 0,1%.

2011.gada 1.ceturksnī nedaudz vairāk kā divas piektdaļas (43,9%) no ekonomiski neaktīvajiem iedzīvotājiem veidoja pensionāri, katrs trešais (29%)

² <http://www.csb.gov.lv/notikumi/par-darbaspeka-apsekojuma-rezultatiem-2011gada-1ceturksni-31988.html>

³ Saskaņā ar Darbaspēka apsekojuma metodoloģiju, nodarbināto iedzīvotāju skaitā tika iekļauti 22,2 tūkst. cilvēku, kuri, saglabājot bezdarbnieka statusu, pārskata nedēļā bija nodarbināti (iesaistījās Nodarbinātības valsts aģentūras organizētajos kompleksajos atbalsta pasākumos, piedalījās aktīvajā nodarbinātības projektā "Pasākums noteiktām personu grupām", kā arī programmā "Darba praktizēšana pašvaldībās ar 100 Ls stipendiju").

bija skolnieks vai students, kas mācījās pa dienu un pārskata nedēļā nestrādāja, katrs astotais (12%) ekonomiski neaktīvais iedzīvotājs sevi uzskatīja par mājsaimnieku/-ci, savukārt katrs četrpadsmitais (7,2%) bija ilgstoši slimojošs iedzīvotājs vai invalīds.

Īpaša uzmanība šajā grupā jāpievērš personām, kuras ir potenciālie darba meklētāji, bet ir zaudējuši cerības atrast darbu vai arī nezina, kur un kā to meklēt. Apsekojuma rezultāti liecina, ka pārskata ceturksnī valstī tādu cilvēku, kuri ir zaudējuši cerības atrast darbu, bija 51,4 tūkst. (8,3 % no ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaita). Salīdzinot ar 2010.gada 1.ceturksni, cilvēku skaits, kas zaudējuši cerības atrast darbu, ir samazinājies par 8,6 tūkst.

Atbilstoši prognozēm, turpmākajos gados darba meklētāju skaits pakāpeniski samazināsies – 2011.gadā sasniedzot 16,4%, 2012.gadā – 14,5% un 2013.gadā - 12,4%:

Tabula Nr.2

Makroekonomiskais scenārijs vidējam termiņam:

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Iekšzemes kopprodukts (IKP), milj. latu	12735,9	13415,9	14129,8	14982,8	15895,0	16848,7
pieaugums salīdzināmās cenās, %	-0,3	3,3	4,0	4,0	4,0	4,0
Patēriņa cenu indekss (gads pret gadu), %	-1,1	3,5	2,0	2,0	2,0	2,0
Nodarbinātība, tūkst. iedzīvotāju	940,9	955,1	967,0	980,4	993,8	1007,3
Darba meklētāju īpatsvars, % no ekonomiski aktīviem iedzīvotājiem (15-74 gadu vecuma grupā)	18,7	16,4	14,5	12,4	10,3	8,1
Preču un pakalpojumu eksports, milj. latu	6797,2	7361,1	7886,8	8446,1	9043,4	9682,9
pieaugums salīdzināmās cenās, %	10,3	5,1	5,0	5,0	5,0	5,0
Preču un pakalpojumu imports, milj. latu	6903,3	7617,3	8237,8	8915,5	9651,5	10448,2
pieaugums salīdzināmās cenās, %	8,6	6,1	6,0	6,1	6,1	6,1

Datu avots: Latvijas nacionālā reformu programma „ES 2020” stratēģijas īstenošanai - apstiprināta Ministru kabineta 2011.gada 26.aprīļa sēdē (Ministru kabineta sēdes protokols Nr.27 34§)

Arī reģistrētā bezdarba līmenis turpmākajiem gadiem tiek prognozēts augstā līmenī, jo pakāpeniska ekonomiskās situācijas uzlabošanās sniegs pozitīvu ietekmi uz darba tirgus attīstību un bezdarba līmeņa samazinājumu tikai ar zināmu laika nobīdi un tas notiks salīdzinoši lēni. 2011.gadā saskaņā ar starptautisko metodoloģiju, Eiropas Komisija ir publiskojsi savas bezdarba līmeņa prognozes ES dalībvalstīm. Atbilstoši Eiropas Komisijas prognozēm, 2011.gada vidējais bezdarba līmenis Latvijā varētu būt 17,2%, 2012.gadā - 15,8% apmērā⁴.

Saskaņā ar Aģentūras sniegto informāciju, reģistrētais bezdarba līmenis 2011.gada 2.ceturksnī samazinājās salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni un ir sasniedzis 13,2% līmeni (skatīt 3.tabulu). Arī 2011.gada 1.pusgadā reģistrētais bezdarba līmenis turpināja pakāpeniski samazināties. Tomēr vidējais reģistrētā

⁴ http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2011/pdf/ee-2011-1_en.pdf

bezdarba līmenis valstī 2011.gada 1.pusgadā kopumā palika augsts un veidoja 13,9%.

Tabula Nr.3

Aģentūrā reģistrēto un darbā iekārtojušos bezdarbnieku, kā arī Aģentūrā pieteikto brīvo darba vietu skaits 2010. un 2011.gadā pa mēnešiem (uz mēneša beigām)

Gads	Ceturksnis	Mēnesis	B/d sk. ⁵	B/d sk., kas saņem b/d pabalstu	B/d sk., kas saņem b/d/ pabalstu % no kopējā b/d sk.	Reģistrētā b/d līmenis %	Aģentūrā pieteikto brīvo darba vietu sk.	Darbā iekārtojušos b/d sk. ⁶
2010	I	Janvāris	186295	88414	47,5%	16,6	1594	5663
		Februāris	192032	81030	42,2%	17,1	1560	6009
		Marts	194253	77676	40,0%	17,3	1696	7366
	II	Aprīlis	189881	73116	38,5%	16,7	2111	10190
		Maijs	183476	67012	36,5%	16,2	2533	9307
		Jūnijs	176879	61078	34,5%	15,6	2672	8567
	III	Jūlijs	173301	55678	32,1%	15,3	3279	8260
		Augusts	169676	51490	30,3%	15,0	3551	8530
		Septembris	165386	47614	28,7%	14,6	3395	9801
	IV	Oktobris	162497	43512	26,8%	14,3	3237	8862
		Novembris	161816	41241	25,5%	14,3	2837	7673
		Decembris	162463	41112	25,3%	14,3	2259	6938
2011	I	Janvāris	164551	41266	25,1	14,5	2391	6286
		Februāris	164880	40907	24,8	14,5	2234	6249
		Marts	163454	40633	24,9	14,4	2556	7484
	II	Aprīlis	157857	39170	24,8	13,9	3264	9187
		Maijs	149600	37112	24,8	13,2	3738	9856
		Jūnijs	142428			12,6	3674	7755

Datu avots: Aģentūra

Analizējot mērķa grupu bezdarbnieku īpatsvaru kopējā bezdarbnieku skaitā, jāatzīmē, ka 15-24 gadus vecu jauniešu īpatsvars turpina pakāpeniski samazināties (2010.gada sākumā – 14,6%, 2010.gada 4.ceturkšņa beigās – 14,3%, 2011.gada 1.ceturkšņa beigās – 13,9%, 2011.gada 2.ceturkšņa beigās – 12,3%). Savukārt pirmspensijas vecuma bezdarbnieku īpatsvars nedaudz pieaug - 2010.gada 4.ceturkšņa beigās tas veidoja 10,5%, 2011.gada 1.ceturkšņa beigās – 10,7% un 2011.gada 2.ceturksnī – 11,7%.

Palielinājās arī personu ar invaliditāti īpatsvars - no 4,9% 2010.gada sākumā līdz 6,8% šā gada 2.ceturkšņa beigās, kas liecina gan par grūtībām pašu spēkiem iekļauties darba tirgū, ņemot vērā šobrīd lielo konkurenci uz katru brīvo darba vietu, gan daļēji arī personu ar invaliditāti vēlmi reģistrēties un līdzdarboties Aģentūras plaši piedāvātajos darba tirgus politikas pasākumos mērķētos tieši šai bezdarbnieku grupai.

2011.gada sākumā turpināja palielināties reģistrēto bezdarbnieku bezdarba ilgums, tāpēc īpaši pieaudzis to bezdarbnieku īpatsvars, kuru bezdarba ilgums pārsniedz 1 gadu. 2010.gada sākumā ilgstoši bezdarbnieki veidoja 15,8%

⁵ Tabulās bezdarbnieku skaits tiek lietots saīsināti – b/d.sk.

⁶ Ar pārrēķinu pēc Valsts ieņēmumu dienesta ziņām

bezdarbnieku kopskaitā, 2010.gada 4.ceturkšņa beigās – 37,7%, savukārt 2011.gada 2.ceturkšņa beigās jau 42,8%. Gada laikā ilgstošo bezdarbnieku skaits ir pieaudzis par vienu trešdaļu - no 44983 personām 2010.gada 2.ceturkšņa beigās līdz 61018 personām šā gada jūnijā. Tātad katrs ceturtais no desmit reģistrētajiem bezdarbniekiem nav spējis iekārtoties darbā ilgāk par gadu, kas liecina par nepietiekamu brīvo darba vietu skaitu darba tirgū, kā arī par nepieciešamību turpināt īstenot aktivizācijas pasākumus, lai samazinātu augsta bezdarba un ekonomiskās neaktivitātes iestāšanās riskus nākotnē, kā arī strukturālā bezdarba riskus saistībā ar bezdarbnieku zināšanu un prasmju neatbilstību darba tirgus prasībām. Ja persona ilgstoši nevar atgriezties darba tirgū, tai ievērojami pieaug risks palikt ekonomiski neaktīvai. Tā, piemēram, sākot ar 2002.gadu ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaits pakāpeniski samazinājās, 2008.gadā sasniedzot savu minimumu – 580,6 tūkst. iedzīvotāju. 2009.gadā, pēc desmit gadu pārtraukuma, atsākās ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaita palielināšanās, 2011.gada 1.ceturksnī sasniedzot 621,7 tūkst. iedzīvotāju.

2011.gada 2.ceturkšņa beigās reģistrēto bezdarbnieku kopskaitā bija 56% sievietes (79479 personas) un 44% vīrieši (62949 personas), kas var liecināt par sieviešu lielāku aktivitāti darba meklēšanā un tieksmi pilnveidot savu kvalifikāciju (ar aktīvo nodarbinātības pasākumu palīdzību), īpaši ņemot vērā, ka saskaņā ar darbaspēka apsekojuma datiem, vīriešu darba meklētāju īpatsvars ir par 5 procentu punktiem lielāks nekā sievietēm. Lielākā daļa bezdarbnieku bija ar iegūtu profesionālo izglītību (36%), sekojot bezdarbniekiem ar vispārējo vidējo izglītību (28%), un bezdarbniekiem ar pamatizglītību (20%), bet bezdarbnieku ar iegūtu augstāko izglītību īpatsvars kopējā bezdarbnieku skaitā bija 12% (*detalizētāku informāciju par bezdarbnieka statistisko portretu 2011.gada 2.ceturkšņa beigās skatīt pielikumā*).

Kopumā darba devēju pieteikto brīvo darbavietu skaits ekonomiskās krīzes gados ir samazinājies gandrīz desmit reizes, salīdzinot ar 2007.gadu, kad Aģentūrā vidēji mēnesī bija reģistrētas ap 20 000 vakancēm, 2010.gadā vidēji mēnesī tika reģistrētas ap 2500 brīvajām darba vietām, bet 2011.gada 1.pusgadā brīvo darba vietu skaits ir palielinājies vidēji līdz 3000 vakancēm mēnesī.

2011.gada 2.ceturksnī Aģentūrā pieteikto brīvo darba vietu skaits (vidēji 3559 darba vietas mēnesī) ir palielinājies par 40% salīdzinājumā ar iepriekšējiem diviem ceturkšņiem (vidēji 2586 darba vietas mēnesī). Līdz ar brīvo darba vietu skaita palielinājumu, 2011.gada 2. ceturksnī, salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu, par 1,9 procentu punktiem ir pieaudzis bezdarbnieku darbā iekārtošanās īpatsvars (attiecīgi 2011.gada 1.ceturksnī vidēji 4% un 2.ceturksnī vidēji 5,9%). Šāda situācija ir raksturīga šim laika periodam, jo vasaras mēnešos pieaug sezonālo darbu skaits lauksaimniecībā, kā arī citās nozarēs.

Brīvo darba vietu skaits un darbā iekārtojušos bezdarbnieku skaits 2011.gadā

Ceturksnis Mēnesis	I			II		
	Janv.	Febr.	Marts	Apr.	Maijs	Jūn.
Brīvo Aģentūrā pieteikto darba vietu skaits	2391	2234	2556	3264	3738	3674
Bezdarbnieka statuss noņemts (% no b/d sk.) t.sk., jo:	11890 (7,2)	11698 (7,1)	13935 (8,5)	14775 (9,4)	17323 (11,6)	16196 (11,4)
- nepildījuši b/d pienākumus	6664 (4,0)	6548 (4,0)	7398 (4,5)	7136 (4,5)	8853 (5,9)	10076 (7,0)
- iekārtojušies darbā	6286 (3,8)	6249 (3,8)	7484 (4,6)	9187 (5,8)	9856 (6,6)	7755 (5,4)

Datu avots: Aģentūra

Arī 2011 gada 2.ceturksnī bija novērojama tendence, ka arvien vairāk bezdarbnieku zaudēja savu statusu sakarā ar bezdarbnieka pienākumu nepildīšanu (tajā skaitā - saistībām atkārtoti pierēģistrēties.). Tas varētu būt saistīts ar motivācijas zaudēšanu gadījumos, kad statusa saglabāšanai vienīgais iemesls bija bezdarbnieka pabalsta saņemšana, bet, beidzoties pabalsta saņemšanas laikam, bezdarbnieks vairs nav ieinteresēts gaidīt rindā uz dalību dažādos Aģentūras īstenotajos pasākumos.

Bezdarbnieka pabalsta saņēmēju skaits turpina samazināties un 2011.gada maijā pabalstu saņēma tikai 37112 jeb tikai 24,8% no reģistrētā bezdarbnieku skaita (skat. tabulu Nr.3). Bezdarbnieka pabalsta saņēmēju īpatsvars reģistrēto bezdarbnieku skaitā turpināja samazināties, tādējādi arvien palielinās to bezdarbnieku skaits, kuri paliek bez iztikas līdzekļiem un kuriem pēc atbalsta jāvērsas pašvaldībās.

Vidējais reģistrētā bezdarba līmenis 2011.gadam iepriekš (2010.gadā) tika prognozēts 14% apmērā, 2012.gadam - 12,5%, 2013.gadam - 11%, bet, ņemot vērā izmaiņas ekonomikas attīstībā un sabiedrības migrācijas procesos, Labklājības ministrija 2011.gada 2.pusgadā pārskatīja iepriekš veiktās bezdarba līmeņa prognozes un šobrīd prognozē, ka vidējais reģistrētā bezdarba līmenis 2011.gadā varētu sastādīt - 14%, 2012.gadā - 10,1%, 2013.gadā – 8,4% (skat. tabulu Nr.5).

Pirmkārt, reģistrētā bezdarba prognožu 2012. un 2013.gadam pārskatīšana tika veikta ņemot vērā darba tirgus situācijas izmaiņas, reģistrētajam bezdarba līmenim un arī Eurostat aprēķinātajam bezdarba līmenim uzrādot samērā strauju kritumu. Otrkārt, provizoriskie Tautas skaitīšanas rezultāti, kā arī pasākuma „Darba praktizēšana ar stipendiju pašvaldībās” izvērtēšanas rezultāti liecina par augstiem emigrācijas tempiem un gatavību emigrēt, augstu emigrāciju uzrādot arī mazāk kvalificēto iedzīvotāju grupai, kas parasti tiek uzskatīta par ne īpaši mobilu darba spēka daļu. Tāpat arī NVA vakanču un reģistrētā bezdarba statistika liecina par to, ka emigrācijai visdrīzāk ir būtiska loma bezdarba samazinājumā.

Prognose reģistrētā bezdarba līmenim

Gads	Reģistrētā bezdarba līmenis %	Reģistrētie bezdarbnieki (vidējais skaits gadā)	Bezdarbnieka pabalsta saņēmēji % no reģistrētajiem bezdarbniekiem	Bezdarbnieka pabalsta saņēmēju skaits
2010.	15,6	176 497	33	58 244
2011.	14,0	159 000	30	47 700
2012.	10,1	115 000	30	34 500
2013.	8,4	95 000	x ⁷	-

Avots: LM, Aģentūra, provizoriskās prognozes

Ņemot vērā, ka ekonomiskā situācija arī 2011.gadā valstī kopumā nebūs tiktāl uzlabojusies, lai jaunradīto darba vietu skaits absorbētu ievērojamu bezdarbnieku skaitu, 2012.-2013.gadā nepieciešami papildus finanšu resursi bezdarbnieku aktivizācijas pasākumu finansēšanai.

2011.gada 19.jūlijā Ministru kabinets pieņēma zināšanai Labklājības ministrijas informatīvo ziņojumu „Par papildu finansējumu aktīvās darba tirgus politikas pasākumu īstenošanai 2012.-2013.gadā” (prot. Nr.44, 18.§). Informatīvā ziņojuma mērķis bija izvērtēt finansējuma pietiekamību 2012.gadā un 2013.gadā aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem.

Ziņojumā ir uzsvērts, ka bezdarbnieku atbalstam paredzētie Eiropas Sociālā fonda (turpmāk – ESF) finanšu resursi tika plānoti pirms ekonomiskās krīzes, kad netika paredzēts tik ievērojams bezdarbnieku skaita pieaugums un tik krasa ekonomiskās situācijas pasliktināšanās. Sākoties ekonomikas recesijai un apjomīgai valsts budžeta līdzekļu konsolidācijai, ar speciālo mērķi izveidoto valsts budžeta apakšprogrammu finansējums aktīvās darba tirgus politikas pasākumiem tika būtiski samazināts, atstājot ESF līdzfinansējumu kā galveno finansējuma avotu pasākumu īstenošanai.

Ziņojumā norādīts, ka ar iepriekš apstiprināto finansējumu, 2011.gadā aktīvās darba tirgus politikas pasākumos ar finansiālu atbalstu dotācijas vai stipendijas veidā ir iespēja iesaistīt līdz **57%**, 2012.gadā - **17%**, 2013.gadā tikai **11%** no vidējā prognozētā bezdarbnieku skaita. Lai iesaistītu 2012.gadā – **42%**, 2013.gadā **40%** no vidējā prognozētā bezdarbnieku skaita pasākumos, kuru ietvaros tiek sniegts arī finansiāls atbalsts stipendijas vai dotāciju veidā, nepieciešami **papildu 30,3 milj. LVL**.

Ministru kabineta 2011.gada 14.jūnija sēdē (*protokols Nr.36* 22.§) tika nolemts pārdalīt Labklājības ministrijas pārziņā esošās darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 1.3.1.1.3.apakšaktivitātei „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība” papildu ESF finansējumu **7 220 000** latu apmērā ar nosacījumu, ka minētais finansējums tiek izmantots bezdarbnieku apmācībām pēc darba devēju pieprasījuma Latvijas prioritārajās

⁷ Salīdzinoši augstā ilgstošo bezdarbnieku īpatsvara dēļ (no kuriem daļa pēc būtības ir sociālās palīdzības klienti, nevis bezdarbnieki, kas tiešām meklē darbu un spēj strādāt) bezdarbnieku pabalsta saņēmēju īpatsvars arī turpmāk prognozēts zem 50% no reģistrēto bezdarbnieku skaita.

nozarēs. Finansējumu minētajam mērķim plānots palielināt par papildu **4 000 000 latu** no Ekonomikas ministrijas pārziņā esošās 1.3.1.1.4.apakšaktivitātes "Atbalsts nodarbināto apmācībām komersantu konkurētspējas veicināšanai - atbalsts komersantu individuāli organizētām apmācībām". Par ESF finansējuma pārdali uz LM pārziņā esošo 1.3.1.1.3.apakšaktivitāti „Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība” lēma ES fondu Uzraudzības komiteja 2011.gada 18.jūlija rakstiskajā procedūrā.

Savukārt 2011.gada 5.jūlija sēdē Ministru kabinets atbalstīja Finanšu ministrijas ierosinātos grozījumus darbības programmā „Cilvēkresursi un nodarbinātība” (Ministru kabineta rīkojums Nr.294), paredzot papildu finansējumu aktīvās darba tirgus politikas pasākumu īstenošanai 2012.-2013.gadā **23 103 384 latu apmērā;**

- 1) Algotajiem pagaidu sabiedriskajiem darbiem (uzsākot pasākuma īstenošanu 2012.gadā, pēc pasākuma „Darba praktizēšana ar stipendiju pašvaldībās” noslēguma) ir plānots novirzīt 14,10 milj. latu, nodrošinot pagaidu nodarbinātības un iztikas līdzekļu iegūšanas iespējas 29 700 bezdarbniekiem, kas nesāņem bezdarbnieka pabalstu un vēršas pašvaldības sociālajā dienestā pēc palīdzības;
- 2) Bezdarbnieku profesionālajai apmācībai, pārkvalifikācijai un kvalifikācijas paaugstināšanai, kā arī neformālās izglītības ieguvei ir plānots novirzīt papildu 9,0 milj. latu, tādējādi 2012.gada finansējums apmācību pasākumiem tiktu palielināts līdz 11,76 milj. latiem, nodrošinot atbalstu 20 721 personām, bet 2013.gadā – līdz 8,98 milj. latiem (13 998 personas).

Labklājības ministrijai līdz 2011.gada 15.augustam jāvienojas ar Eiropas Komisiju par aktīvās darba tirgus politikas pasākumu ietvaros plānotajām atbalstāmajām darbībām un pasākumiem nepieciešamo ESF finansējumu (MK 19.07.2011. prot. Nr.44 18.§), lai apstiprināšanai Eiropas Komisijā varētu tikt virzīti darbības programmu grozījumi saistībā ar ES fondu finansējuma pārdali aktīvās darba tirgus politikas pasākumu īstenošanai.

Lai nodrošinātu vēl efektīvāku pieejamo finanšu resursu izlietojumu, plānots likt būtisku uzsvāru uz bezdarbnieku profilēšanu, papildus veicinot darba meklēšanu. Ierobežotā finansējuma dēļ nav iespējams paredzēt dalību aktīvās darba tirgus politikas pasākumos, kas vienlaikus paredz arī finansiālu atbalstu stipendijas vai algas veidā, visiem reģistrētajiem bezdarbniekiem. Tomēr visiem bezdarbniekiem tiek nodrošināta iespēja izmantot Aģentūras karjeras konsultācijas un palīdzību darba meklēšanā, informāciju par vakantajām darba vietām Latvijas un ārvalstu darba tirgū, piedalīties konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos, t.sk. informatīvajās dienās.

3. 2011.gada 2.ceturksnī īstenotie nodarbinātības pasākumi

3.1. Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana un neformālās izglītības ieguve

Finansējuma avots: valsts budžeta līdzekļi, Eiropas Sociālā fonda līdzekļi (darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma 1.3.1.1.3.apakšaktivitātes "Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība" 2.kārta).

Finansējuma apmērs:

Aktivitātes Nr.	Apakšprogrammas kods		2011.gadā apstiprināts budžetā (LVL) uz 30.06.2011	Finansēšanas plāns 6 mēnešiem (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011 . (LVL)	Plāna neizpilde uz 30.06.2011. gadu (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. pret gada plānu %
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7=5-6	8=6/4*100
	04.02.00	Valsts valoda	1 091 107	595 563	595 563	0	54,6
	04.02.00	Neformālās izglītības ieguve	491 177	477 096	477 096	0	97,1
	04.02.00.	Apmācība pie darba devēja tam vajadzīgā speciālista sagatavošanai	254 180	60 696	60 696	0	23,9
1.3.1.1.3.	63.06.00	Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā 2.kārta	14 796 017	4 257 543	4 257 542	1	28,8

Pasākumā plānotais iesaistāmo skaits 2011.gadā – 33415 personas (t.sk. no jauna plānots iesaistīt 27296 personas). 2011.gada 2.ceturksnī apmācības pasākumos dalību no jauna uzsākušas 3495 personas (2317 jeb 66,3% no tiem sievietes), kas veido 12,8% no gadā plānotā no jauna iesaistāmo skaita.

Bezdarbnieku skaits, kas 2011.gada 2.ceturksnī piedalījušies profesionālās apmācības, pārkvalifikācijas vai kvalifikācijas paaugstināšanas un neformālās izglītības ieguves pasākumos

Pasākums	No iepriekšējiem cet. pārejošo b/d ⁸ skaits	B/d. sk., kas no jauna uzsākuši dalību pasākumā 2.cet	B/d. sk., kas piedalījušies pasākumā 2.cet	B/d. sk., kas atskaitīti no apmācības (2. cet.)	B/d. sk., kas pabeiguši apmācību (2.cet.)	B/d. sk., kas turpina dalību pasākumā uz 30.06.	B/d. sk., kas iekārtojušies darbā uz 30.06. ⁹	B/d. sk., kas vēlas piedalīties Pasākumā uz 30.06. ¹⁰
	1.	2.	3. =1.+2.	4.	5.	6.	7.	8.
Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana	48	0	48	1	47	0	54	0
Apmācība pie darba devēja	544	511	1055	79	456	521	559	933
Neformālās izglītības programmas (bez programmas "Valsts valodas apguve")	748	0	748	10	738	0	2785	29339
Neformālā izglītības programma "Valsts valodas apguve"	709	0	709	16	693	0	218	6203
Pirmā un otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas apguve	572	0	572	21	115	512	47	0
Bezdarbnieku profesionālā apmācība ar kuponu metodi	0	2984	2984	23	0	2964	0	12948
Kopā	2621	3495	6116	150	2049	3997	3663	

Pasākuma „Bezdarbnieku profesionālā apmācība ar kuponu metodi” ietvaros 2.ceturksnī apmācību uzsākuši 2984 bezdarbnieki visvairāk šādās programmās:

- 1) Konditors (500 b/d);
- 2) Grāmatvedis (435);
- 3) Aprūpētājs (309);
- 4) Informācijas ievadišanas operators (278);
- 5) Apdares darbu strādnieks (160);
- 6) Lokmetinātājs metināš.ar mehan.iek.akt.gāzes vidē (MAG) (125);
- 7) Lokmetinātājs metināš.ar mehan.iek.inert.gāzes vidē (MIG) (120);
- 8) Elektriķis (113);
- 9) Noliktavas pārzinis (110);
- 10) Auklis (86).

Neformālās izglītības programmu ietvaros 2.ceturksnī apmācību nav uzsācis neviens bezdarbnieks un darba meklētājs.

⁸ Šajā un turpmākajās tabulās bezdarbnieku skaits tiks lietots saīsināti – b/d.sk.

⁹ B/d skaits, kas pirmo 6 mēnešu laikā pēc pabeigšanas iekārtojušies darbā, ņemot vērā tikai tos, kuri pabeidz dalību pasākumā 2011.gadā.

¹⁰ Apmācībā un neformālajā izglītībā ņemtas vērā gan vēlmes, gan pieteikumi pasākumiem, jo visi pieteikumi vēl nav pārreģistrēti par vēlmēm.

Pasākuma „Apmācība pie darba devēja” ietvaros 2 ceturksnī apmācību uzsākuši 511 bezdarbnieki visvairāk šādās programmās:

- 1) Darbu rīkotājs (34);
- 2) Aprūpētājs (20);
- 3) Kokzāģētavas operators (14);
- 4) Mazumtirdzniecības veikala pārdevējs (12);
- 5) Grāmatveža palīgs (11);
- 6) Frizieris (11);
- 7) Lauksaimnieks (10);
- 8) Kreditēšanas struktūrvienības vadītājs (10);
- 9) Grāmatvedis (9);
- 10) Lokmetinātājs ar mehan.iek.inert.gāzes vidē (MIG) (9).

Problēmas ar pasākuma ieviešanu un to risinājumi

Lai pārietu uz kuponu sistēmu bezdarbnieku apmācībā, 2011.gada 2.ceturksnī tika izsludinātas iepirkuma procedūras profesionālās apmācības pakalpojumu iegādei no izglītības pakalpojumu sniedzējiem. Vērtējot pakalpojumu sniedzēju iesniegtos piedāvājumus profesionālās apmācības īstenošanai ar kuponu sistēmu tika konstatēts, ka izglītības iestādes nav piedāvājušas atsevišķas licencētas un akreditētas izglītības programmas, kas ir pieprasītas darba tirgū (piemēram, metāla/smilšstrūklas iekārtas operators, akmens/apstrādes iekārtas operators, aukstuma iekārtu mehāniķis, telekomunikāciju tehniķis u.c). Tādējādi bezdarbniekiem nav pieejamas visas profesionālās apmācības programmas no apstiprinātā apmācību jomu un profesiju saraksta, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību 2011.gadā, un bezdarbnieku izvēle šobrīd ir ierobežota.

Lai atrisinātu iepriekš minēto problēmu, tika aktualizēts un atkārtoti izsludināts profesionālās tālākizglītības programmu iepirkums, lai saņemtu papildus izglītības programmu piedāvājumus. Tika saņemti 15 pretendentu pieteikumi, tomēr programmu piedāvājums būtiski nepalielinājās. Tādējādi konstatēts, ka nepastāv izglītības iestāžu piedāvājums atsevišķu darba tirgū pieprasīto apmācību programmu īstenošanai, kas varētu nodrošināt darbaspēka sagatavošanu tādās profesijās, kas atbilstoši darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm būs aktuālas darba devējiem tuvākajos gados. Tas skaidrojams ar izglītības programmu akreditēšanas un licenzēšanas laikietilpīgo procesu, kas liedz izglītības iestādēm operatīvi piedāvāt apmācību programmas atbilstoši darba tirgus pieprasījumam.

Kopumā izglītības iestāžu atsauce dalībai iepirkuma procedūrā vērtējama kā pozitīva. Pārskata periodā tika noslēgti 36 iepirkuma līgumi par profesionālās tālākizglītības programmu īstenošanu bezdarbniekiem. Tomēr pēc apmācību uzsākšanas, izglītības iestādes ziņoja par problēmām, kas saistītas ar izdevumiem, kas tām rodas arī tad, ja bezdarbnieks uzsāk, bet pārtrauc apmācības. Tie, piemēram, ir tie izdevumi, kas izglītības iestādei turpina

pastāvēt arī tad, ja bezdarbnieks piesakās apmācībām, bet pārtrauc tās (piemēram, telpu īre, elektrības maksājumi, pasniedzēja atalgojums). Šobrīd Nodarbinātības valsts aģentūra izglītības iestādei maksā tikai par tām apmācību stundām, kurās bezdarbnieks ir mācījies. Lai rastu risinājumus šai problēmai, Labklājības ministrija šā gada jūlijā organizēja vairākas iekšējās sanāksmes, lai diskutētu par šīm problēmām un izvērtētu risinājumus, kas spētu uzlabot esošo situāciju. Labklājības ministrija šobrīd ir izstrādājusi norēķinu mehānismu, kas spētu risināt iepriekš minēto problēmu. Piedāvāto norēķinu mehānismu nepieciešams saskaņot ar sociālajiem partneriem.

Pastāv arī vēl viena problēma – bezdarbnieki izvēlas dažādas apmācību programmas un izglītības iestādes, bet izglītības iestādes atsaka īstenot programmas, jo nevar mēneša laikā (normatīvajā regulējumā noteiktā prasība, ka izglītības iestādei ir jāpiedāvā uzsākt apmācības mēneša laikā no kupona iesniegšanas brīža) nokomplektēt optimālu dalībnieku skaitu grupā (6-12 cilvēki vienā grupā). Tādējādi kupons ir jāanulē un bezdarbnieks uzsāk jaunu programmas/izglītības iestādes izvēli. Izglītības iestādes norāda, ka kupona vērtība vairākās izglītības programmās ir pārāk maza, lai nodrošinātu bezdarbnieku individuālu apmācību vai apmācību skaitliski nelielās grupās, līdz ar to ir jānodrošina optimāls apmācībā iesaistāmo dalībnieku skaits, lai varētu atsākt apmācības. Izglītības iestādes norāda, ka viens no iespējamiem šīs problēmas risinājumiem būtu kupona vērtībai piemērojamo koeficientu pārskatīšana un aktualizēšana atbilstoši reālai situācijai tirgū.

Izvērtējot izglītības iestāžu konstatētās problēmas, ir nonākts pie secinājuma, ka iepriekš minētās problēmas nav raksturīgas pilnīgi visām apmācību programmām. Piemēram, bezdarbnieku vidū populārājās programmās, tādās kā konditors, grāmatvedis, aprūpētājs, apdares darbu strādnieks, apmācības tiek uzsāktas pat ātrāk nekā izglītības iestāde sākotnēji prognozējusi.

Pārskata periodā dalību pasākumā uzsākuši 2984 bezdarbnieki. Viņiem tika izsniegti kuponi un dota iespēja patstāvīgi izvēlēties izglītības iestādi. Tādējādi tika sasniegti vairāki mērķi: 1) paplašinātas bezdarbnieku apmācību programmu izvēles iespējas; 2) pastiprināta konkurence starp pakalpojumu sniedzējiem; 3) tika atbalstīta bezdarbnieku iniciatīva un līdzatbildība iesaistei apmācību procesā.

Pozitīvi vērtējams arī fakts, ka līdz ar kuponu metodes ieviešanu bezdarbniekiem pavērusās plašākas iespējas programmu, izglītības iestāžu un apmācību īstenošanas vietu izvēlē – jebkurā Aģentūras filiāles pārraudzībā esošajā teritorijā. Kuponu sistēmas ieviešanas laikā konstatēts, ka izsniedzot kuponus reģistrēto pieteikumu secībā un neatkarīgi no pieteikumu skaita uz izvēlēto programmu, bezdarbnieki daudz īsākā laika periodā var iesaistīties apmācībās. Šī pozitīva tendence novērojama visās Aģentūras filiālēs, t.sk. Rīgā.

2011.gada 1.ceturksnī Labklājības ministrija organizēja tikšanās ar darba devēju pārstāvjiem (nozaru asociācijām un Latvijas Darba devēju konfederāciju), lai izzinātu nozaru darbaspēka, dažādu profesiju un prasmju

vajadzības. Tikšanās laikā darba devēji izteikuši lūgumu bezdarbniekus apmācīt arī tādās 3.kvalifikācijas līmeņa profesionālās tālākizglītības programmās, kuru ilgums pārsniedz šobrīd normatīvajā regulējumā noteikto mācību stundu skaitu (maksimāli 960 stundas).

Lai nodrošinātu bezdarbnieku iespējas apgūt profesionālās tālākizglītības programmas, kas ir garākas par 960 mācību stundām, 2011.gada jūnijā normatīvajā regulējumā tika izdarīti grozījumi, paredzot īstenot arī tādās programmas, kuru mācību ilgums ir 1120 vai 1280 mācību stundas¹¹.

Tāpat tika konstatēts, ka noteiktās apmācību kupona vērtības ietvaros nav iespējams nodrošināt traktortehnikas un transportlīdzekļa vadītāja prasmju apguves apmācības.

Lai nodrošinātu to, ka bezdarbnieku un darba meklētāju neformālās izglītības programmu apmācību ietvaros var īstenot transportlīdzekļu vai traktortehnikas vadītāju apmācību atbilstoši vidējām tirgus cenām, normatīvais regulējums tika papildināts ar traktortehnikas vadītāju un transportlīdzekļu vadītāju apmācībai piemērojamo apmācību kupona metodi, transportlīdzekļu vadītāju apmācībai nosakot apmācību kuponu 350 latu, bet traktortehnikas vadītāju apmācībai – 450 (A, B kategorija) vai 750 (C, E, F, G kategorija) latu vērtībā.

3.2. Pasākumi noteiktām personu grupām

Finansējuma avots: valsts budžeta līdzekļi, Eiropas Sociālā fonda līdzekļi (darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma 1.4.1.1.2.apakšaktivitāte "Atbalstītās nodarbinātības pasākumi mērķgrupu bezdarbniekiem").

Finansējuma apmērs:

Aktivitātes Nr.	Apakšpro grammas kods		2011.gadā apstiprināts budžetā (LVL) uz 30.06.2011	Finansēšanas plāns 6 mēnešiem (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011 (LVL)	Plāna neizpilde uz 30.06.2011. gadu (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. pret gada plānu %
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7=5-6	8=6/4*100
	04.02.00	Pasākumi noteiktām personu grupām	2 425 039	814 127	814 127	0	33,6
1.4.1.1.2.	63.06.00	Pasākumi noteiktām personu grupām	3 153 574	1 731 402	1 731 402	0	54,9

¹¹ 21.06.2011. MK noteikumi Nr.482 "Grozījumi Ministru kabineta 2011.gada 25.janvāra noteikumos Nr.75 "Noteikumi par aktīvo nodarbinātības pasākumu un preventīvo bezdarba samazināšanas pasākumu organizēšanas un finansēšanas kārtību un pasākumu īstenošanu izvēles principiem".

Pasākumā plānotais iesaistāmo skaits 2011.gadā - 2800 personas (t.sk. no jauna plānots iesaistīt 855 personas). 2011.gada 2.ceturksnī pasākumos piedalījās 2308 bezdarbnieki, t.sk. no jauna dalību pasākumā uzsāka 298 bezdarbnieki, kas veido 34,8% no gadā plānotā no jauna iesaistāmo skaita.

*Bezdarbnieku skaits, kas 2011.gada 2.ceturksnī
piedalījušies Pasākumos noteiktām personu grupām
(bezdarbniekiem ar invaliditāti, jauniešiem-bezdarbniekiem, personām pēc bērnu kopšanas
atvaļinājuma, pirmspensijas vecuma bezdarbniekiem un citiem mērķa grupu bezdarbniekiem)*

No iepriekšējiem cet. pārejošo b/d ¹² skaits	B/d. sk., kas no jauna uzsākuši dalību pasākumā 2.cet	B/d. sk., kas piedalījušies pasākumā 2.cet	B/d. sk., kas atskaitīti no pasākuma (2.cet.)	B/d. sk., kas pabeiguši pasākumu (2.cet.)	B/d. sk., kas turpina dalību pasākumā uz 30.06.	B/d. sk., kas iekārtojušies darbā uz 30.06. ¹³	B/d. sk., kas vēlas piedalīties Pasākumā uz 30.06.
1.	2.	3.=1.+2.	4.	5.	6.	7.	8.
2010	298	2308	184	44	2098	223	5684

3.3. Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi

Finansējuma avots: valsts budžeta līdzekļi.

Finansējuma apmērs:

Apakšprogrammas kods		2011.gadā apstiprināts budžetā (LVL) uz 30.06.2011	Finansēšanas plāns 6 mēnešiem (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. (LVL)	Plāna neizpilde uz 30.06.2011. gadu (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. pret gada plānu %
1.	2.	3.	4.	5.	6=4-5	7=5/3*100
04.02.00	Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi	600 000	226 021	226 021	0	37,7

Pasākumā plānotais iesaistāmo skaits 2011.gadā – 57075 personas. 2011.gada 2.ceturksnī dalību konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos bija uzsākuši 14059 darba meklētāji un bezdarbnieki, kas veido 24,6% no gadā plānotā no jauna iesaistāmo skaita.

*Bezdarbnieku un darba meklētāju skaits, kas 2011.gada 2.ceturksnī
piedalījušies Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos
(bez informatīvajām dienām)*

¹² Šajā un turpmākajās tabulās bezdarbnieku skaits tiks lietots saīsināti – b/d.sk.

¹³ B/d skaits, kas pirmo 6 mēnešu laikā pēc pabeigšanas iekārtojušies darbā, ņemot vērā tikai tos, kuri pabeidz dalību pasākumā 2011.gadā.

B/d. sk., kas uzsākuši dalību pasākumā 2.cet.	B/d. sk., kas atskaitīti no pasākuma 2.cet.	B/d. sk., kas pabeiguši pasākumu 2.cet.	B/d. sk., kas iekārtojušies darbā ¹⁴	B/d. sk., kas vēlas piedalīties Pasākumā uz 30.06.
1.	2.	3.	4.	5.
14059	188	13908	904	9065

2011.gada 2.ceturksnī Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu lielākais dalībnieku skaits iesaistīti šādos

kursos:

- 1) Valsts valodas prasmju attīstīšana (798);
- 2) Pašapziņas celšana un savas individualitātes apzināšanās (464);
- 3) Sarunu vadīšana un argumentācijas māksla (452);
- 4) Grāmatvedība un nodokļi uzņēmējdarbībā (398);
- 5) Uzņēmējdarbības un komercdarbības pamati (296);
- 6) Lietišķās rakstības prasmes (261);
- 7) Psiholoģiskās barjeras noņemšana cittautiešiem apgūstot valsts valodu (247);
- 8) Pārdot prasmes pamati (204);
- 9) Komunikācijas prasmju attīstīšana (190);
- 10) Mācīšanās un darba meklēšanas motivācija – veiksmīgs konkurētspējas pamats (184)

semināros:

- 1) Kā sagatavoties darba intervijai (1228);
- 2) Mikrouzņēmumu dibināšana, attīstība un tiesības (856);
- 3) Kā efektīvi atrast darbu (815);
- 4) Mājsaimniecības budžeta plānošana (631);
- 5) Biznesa plāna izveides pamati uzņēmējdarbības uzsākšanai (598);
- 6) Konflikts un efektīva saskarsme (573);
- 7) Pašnodarbinātas personas tiesiskie jautājumi (536).
- 8) Grāmatvedības uzskaites pamatprincipi (524)
- 9) Lietišķā etiķete (488)
- 10) Prasme strādāt pārmaiņu laikos (463)

lekcijās:

- 1) Darba tiesības (1957);
- 2) Psiholoģiskās barjeras pārvarēšana darba meklēšanas procesā (1001)
- 3) Stress un tā pārvarēšana (975);
- 4) Sociālā tīkla aktivizēšana darba meklēšanas procesā (556);
- 5) Sociālās tiesības (422);

¹⁴ B/d skaits, kas pirmo 6 mēnešu laikā pēc pabeigšanas iekārtojušies darbā, ņemot vērā tikai tos, kuri pabeidz dalību pasākumā 2011.gadā.

- 6) Darba aizsardzība (399);
- 7) Kā jauniešiem nopelnīt naudu? (46).

individuālajās konsultācijās:

- 1) Jurists (1028);
- 2) Psihologs (706);
- 3) Maksātspējas konsultants (200);
- 4) Biznesa plāna konsultants (116);
- 5) Sociālais darbinieks (14).

3.4. Darba praktizēšana ar stipendiju pašvaldībās

Finansējuma avots: valsts budžeta līdzekļi, Eiropas Sociālā fonda līdzekļi (darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 1.3.1.5.aktivitātes “Vietējo nodarbinātības veicināšanas pasākumu plānu ieviešanas atbalsts” pirmā kārtā).

Finansējuma apmērs:

Aktivitātes Nr.	Apakšprogrammas kods		2011.gadā apstiprināts budžetā (LVL) uz 30.06.2011	Finansēšanas plāns 6 mēnešiem (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. (LVL)	Plāna neizpilde uz 30.06.2011. gadu (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. pret gada plānu %
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7=5-6	8=6/4*100
1.3.1.5.	63.06.00	Darba praktizēšanas pasākumu nodrošināšana pašvaldībās darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai	14 019 049	9 618 787	9 618 787	0	68,6

Pasākumā plānotais iesaistāmo skaits 2011.gadā – 46121 personas (t.sk. no jauna plānots iesaistīt 33500 personas). 2011.gada 2.ceturksnī no jauna dalību pasākumā uzsāka 19268 bezdarbnieki, sastādot 57,5% no gadā plānotā no jauna iesaistāmo skaita.

Bezdarbnieku skaits, kas 2011.gada 2.ceturksnī piedalījušies pasākumā Darba praktizēšana ar stipendiju pašvaldībās

No iepriekšējiem cet. pārejošo b/d sk.	B/d. sk., kas no jauna uzsākuši dalību pasākumā 2.cet	B/d. sk., kas piedalījušies pasākumā 2.cet	B/d. sk., kas atskaitīti no pasākuma (2.cet.)	B/d. sk., kas pabeiguši pasākumu (2.cet.)	B/d. sk., kas turpina dalību pasākumā uz 30.06.	B/d. sk., kas vēlas piedalīties Pasākumā uz 30.06.
1.	2.	3.=1.+2.	4.	5.	6.	7.

11461	19268	30729	4445	7959	19661	35258
-------	-------	-------	------	------	-------	-------

Problēmas ar pasākuma ieviešanu un to risinājumi

Šī pasākuma mērķis bija mazināt krīzes sociālās sekas un to ietekmi uz darba tirgu.

Kopējais projekta finansējums veido 54,3 milj. Ls (2009.gada septembris – 2011.gada decembris). Dalību pasākumā no 2009.gada 1.septembra līdz 2011.gada 30.aprīlim bija uzsākušas 91 116 personas, no tām dalību pārtraukuši 19860 jeb 22% (no tiem 48% - līgumu pārkāpumu dēļ, 23% - citu iemeslu dēļ; 16% iekārtojušies darbā; 10% - veselības stāvokļa dēļ, 2% uzsākuši apmācību Aģentūras kursos).

Praktizēšanas vietās pašvaldībās veikti šādi darbi, kas sniedz sociālo labumu pašvaldību iedzīvotājiem un valstij kopumā:

1. Teritorijas labiekārtošanas darbi:
 - 1.1.Savākti atkritumi - 29 905,6 m³;
 - 1.2.Būvgružu novākšana - 2 524,3 t;
 - 1.3.Tranšeju rakšana - 74 570,7 m;
 - 1.4.Ceļu un ielu malu kopšana 16 838,9 km (2306,3 ha);
2. Sabiedrisko ēku remontdarbi - 379 013,6 m²;
3. Malkas sagatavošana pagastu katlu mājām - 183 088,4 m³;
4. Valsts robežjoslas attīrīšana - 153,3 km;
5. Darbi sociālajā aprūpē.

Šo īstermiņa krīzes seku mazinošo pasākumu plānots īstenot līdz 2011.gada beigām¹⁵. Līdz ar pasākuma pārtraukšanu 2011.gada beigās, sākot ar 2012.gadu plānots atsākt algoto pagaidu sabiedrisko darbu¹⁶ īstenošanu, pastiprinot sadarbību ar pašvaldību sociālajiem dienestiem.

Lai nodrošinātu šī pasākuma pakāpenisku pārtraukšanu un nodrošinātu finansējuma lietderīgu un mērķtiecīgu izmantošanu, pārskata periodā tika veikti šādi grozījumi normatīvajā regulējumā¹⁷:

1) Šā gada otrajā pusgadā izveidotās 3690 darba praktizēšanas vietas tiks veidotas uz laiku īsāku par 6 mēnešiem. Visas izveidotās praktizēšanas vietas beigs savu darbību 2011.gada 30.novembrī (decembra mēnesis paredzēts

¹⁵ Stratēģija pārejai no īstermiņa krīzes sekas mazinošiem aktīvās darba tirgus politikas pasākumiem uz tradicionālajiem aktīvās darba tirgus politikas pasākumiem (apstiprināta ar Labklājības ministrijas 2011.gada 5.janvāra rīkojumu Nr.1).

¹⁶ Labklājības ministrijas informatīvais ziņojums "Par algoto pagaidu sabiedrisko darbu atsākšanu 2012.gadā" (izskatīts š.g. 19.jūlija Ministru kabineta sēdē, 19.07.2011 Mk sēdes protokols Nr.44, 17.§).

¹⁷ 21.06.2011. MK noteikumi Nr.482 "Grozījumi Ministru kabineta 2011.gada 25.janvāra noteikumos Nr.75 "Noteikumi par aktīvo nodarbinātības pasākumu un preventīvo bezdarba samazināšanas pasākumu organizēšanas un finansēšanas kārtību un pasākumu īstenošanu izvēles principiem".

projekta noslēguma dokumentācijas sagatavošanai un iesniegšanai). Tādējādi ikviena darba praktizēšanas vieta, kas izveidota, pastāvēs nevis sešus mēnešus, bet līdz 2011.gada 30.novembrim;

2) Visām turpmāk izveidotajām darba praktizēšanas vietām netiks piešķirtas dotācijas darba praktizēšanas izdevumu nodrošināšanai, tai skaitā nepieciešamajam inventāram un palīgmateriālu (ēku, pagalmu un citu teritoriju apkopšanai un labiekārtošanai) iegādes un nomas izdevumu segšanai. Tā kā pasākuma īstenošanas laikā visas Latvijas pašvaldības (izņemot Babītes novadu) ir piedalījušās un vēl joprojām piedalās šajā pasākumā un ir iegādājušās nepieciešamos materiālus darba praktizēšanas vietu nodrošināšanai, tad 2011.gada otrajā pusgadā izveidotajās darba praktizēšanas vietās tiks izmantoti iepriekš iegādātie materiāli;

3) Tiek samazināts arī bezdarbniekam paredzētais stipendijas apmērs par dalību pasākumā „Apmācība praktisko darba iemaņu iegūšanai un uzturēšanai, ja darba devējs ir pašvaldība” no 100 uz 80 latiem. Grozījumu būtība ir mazināt pasākuma pievilcību, vienlaikus to mērķējot uz tiem bezdarbniekiem, kas ir visnelabvēlīgākajā situācijā, ņemot vērā vēl arvien salīdzinoši garo rindu uz dalību pasākumā un nepieciešamību līdz 2011.gada beigām pakāpeniski pārtraukt pasākumu un pāriet uz tradicionālajiem darba tirgus politikas pasākumiem.

Lai izvērtētu projekta nozīmi Sociālās drošības tīkla stratēģijas ieviešanas gaitā - tā ietekmi uz darba tirgu, makroekonomisko situāciju valstī un pasākumā iesaistīto bezdarbnieku ienākumu izmaiņām, tika veikts šī pasākuma īstenošanas novērtējums.

Atbilstoši pētījuma uzdevumu izpildei un iegūto datu analīzei, pasākums ir novērtēts kā nozīmīgs instruments Sociālās drošības tīkla stratēģijas ieviešanas kontekstā un ir bijis nozīmīgs ieguldījums mājāsaimniecību budžetos – vairāk nekā 90% aptaujāto norādījuši, ka pasākuma ietvaros pieejamais finansējums ir bijis nozīmīgs vai ļoti nozīmīgs sociālais atbalsts ekonomiskās krīzes apstākļos. Arī pētījuma ietvaros aptaujātie eksperti kopumā pasākuma ietekmi uz galēja trūkuma samazināšanu vērtējuši pozitīvi (detalizētāk ar pētījuma rezultātiem ir iespējams iepazīties Labklājības ministrijas Informatīvajā ziņojumā „Par algoto pagaidu sabiedrisko darbu atsākšanu 2012.gadā).

3.5. Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai

Finansējuma avots: valsts budžeta līdzekļi.

Finansējuma apmērs:

Apakšprogrammas kods	2011.gadā apstiprināts budžetā (LVL) uz 30.06.2011	Finansēšanas plāns 6 mēnešiem (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. (LVL)	Plāna neizpilde uz 30.06.2011. gadu (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. pret gada plānu %

1.	2.	3.	4.	5.	6=4-5	7=5/3*100
04.02.00	Pasākumi komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai	521 803	255 469	255 469	0	49,0

Pasākumā plānotais iesaistāmo skaits 2011.gadā - 727 personas (t.sk. no jauna plānots iesaistīt 511 personas). 2.ceturksnī dalību pasākumā nav uzsācis neviens dalībnieks, atbalstu turpināja saņemt iepriekšējos periodos iesaistītie bezdarbnieki.

Bezdarbnieku skaits, kas 2011.gada 2.ceturksnī piedalījušies Pasākumos komercdarbības vai pašnodarbinātības uzsākšanai

No iepriekšējiem cet. pārejošo b/d sk.	B/d. sk., kas uzsākuši dalību pasākumā 2.cet.	B/d. sk., kas atskaitīti no pasākuma 2.cet.	B/d. sk., kuriem nav sniegts NVA atbalsts biznesa plāna īstenošanai 2.cet.	B/d. sk., kuri ieguvuši Aģentūras atbalstu biznesa plāna īstenošanai 30.06.*	B/d. sk., kas vēlas piedalīties Pasākumā uz 30.06..
1.	2.	3.	4.	5.	6.
428	0	21	231	159	351

*turpina pasākumu tie b/d, kuri ieguvuši Aģentūras atbalstu biznesa plāna īstenošanai

Problēmas ar pasākuma ieviešanu un to risinājumi

Lai nodrošinātu to, ka pasākumā varētu piedalīties lielāks bezdarbnieku skaits, šī gada jūnijā tika grozīti pasākuma atlases kritēriji - turpmāk pasākumā var piedalīties jebkurš bezdarbnieks, kas vai nu Aģentūras organizēto pasākumu ietvaros vai ārpus tiem ir apguvis profesionālās izglītības programmas ar uzņēmējdarbības vadību saistītā jomā.

2011.gada janvārī 211 bezdarbnieki Rīgas un Vidzemes reģionos sāka saņemt konsultācijas biznesa plāna izstrādei. 139 bezdarbnieki Zemgales, Kurzemes un Latgales reģionos turpināja saņemt konsultācijas biznesa plāna izstrādei. 2011.gada aprīļa beigās ekspertu izvērtēšanai tika iesniegti 313 biznesa plāni. Maijā tika saņemts ekspertu vērtējums par dzīvotspējīgākajiem biznesa plāniem. Eksperti atzinuši, ka Aģentūras atbalsts sniedzams 82 biznesa plānu īstenošanai. Līdz jūnija beigām līgumi par biznesa plānu īstenošanu tika noslēgti ar 81 bezdarbnieku.

- 1) Pārskata periodā biznesa plānus turpināja īstenot arī 2009.gadā dalību uzsākušie 78 bezdarbnieki, kā arī 2010.gadā dalību uzsākušie 139 bezdarbnieki Zemgales, Kurzemes un Latgales reģionos turpināja saņemt

konsultācijas biznesa plāna izstrādei, 2011.gada janvārī 211 bezdarbnieki Rīgas un Vidzemes reģionos sāka saņemt konsultācijas biznesa plāna izstrādei.

3.6. Kompleksie atbalsta pasākumi

Finansējuma avots: valsts budžeta līdzekļi, Eiropas Sociālā fonda līdzekļi (darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 1.4.1.1.1.apakšaktivitāte “Kompleksi atbalsta pasākumi iedzīvotāju integrēšanai sabiedrībā un darba tirgū”).

Finansējuma apmērs:

Aktivitātes Nr.	Apakšprogrammas kods		2011.gadā apstiprināts budžetā (LVL) uz 30.06.2011	Finansēšanas plāns 6 mēnešiem (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. (LVL)	Plāna neizpilde uz 30.06.2011. gadu (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. pret gada plānu %
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7=5-6	8=6/4*100
1.4.1.1.1.	63.06.00	Kompleksi atbalsta pasākumi	4 185 184	1 266 053	1 266 053	0	30,3
	04.02.00	Jauniešu darba prakšu nodrošināšana	552 926	273 225	273 225	0	49,4

2011.gadā pasākumā plānots nodrošināt 16266 aktivitātes (t.sk. speciālistu (psihologu un psihoterapeitu) individuālās un grupu konsultācijas, karjeras plānošanas konsultācijas, aktivitāti „Jauniešu darba prakse” un „Darba vieta jaunietim”, pabalsta par asistenta izmantošanu personām ar I grupas redzes invaliditāti izmaksāšanu).

Ņemot vērā to, ka pasākuma ietvaros vienai personai iespējams saņemt vairākus pakalpojumus, 2011.gada 2.ceturksnī pasākumā dalību uzsāka 3611 personas (t.sk. 3370 bezdarbnieki, 2 darba meklētāji un 239 citas personas) 4838 pasākuma aktivitātēs, t.sk.:

- individuālās un grupu konsultācijas – 4292 (3336 b/d), t.sk.
 - karjeras plānošanas konsultācijas – 2486 (2258 b/d),
 - speciālista (psihologa) konsultācijas – 1748 (1211 b/d),
 - speciālista (psihoterapeita) konsultācijas – 58 (26 b/d),
- aktivitātē „Jauniešu darba prakse” – 89;
- aktivitātē „Darba vieta jaunietim” – 147;
- pabalsts par asistenta izmantošanu personām ar I grupas redzes invaliditāti – 243;

- obligātās veselības pārbaudes –61;
- ergoterapeita pakalpojumi – 6.

657 bezdarbnieki, kuri pabeidz dalību pasākumā 2011.gadā, pirmo 6 mēnešu laikā pēc pabeigšanas iekārtojušies darbā. Kopumā 2011.gada 2. ceturksnī 1617 bezdarbnieki iekārtojušies darbā pēc pasākuma aktivitātēm, t.sk. tie, kuri pabeiguši dalību pasākuma aktivitātēs iepriekšējos periodos.

Bezdarbnieku, darba meklētāju un citu personu skaits, kas 2011.gada 2.ceturksnī piedalījušies Kompleksajos atbalsta pasākumos

No iepriekšējiem cet. pārejošo b/d sk.	B/d. sk., kas no jauna uzsākuši dalību pasākumā 2.cet	B/d. sk., kas piedalījušies pasākumā 2.cet	B/d. sk., kas atskaitīti no dalības pasākuma (2.cet.)	B/d. sk., kas pabeiguši dalību pasākumu (2.cet.)	B/d. sk., kas turpina dalību pasākumā uz 30.06.	B/d. sk., kas iekārtojušies darbā ¹⁸	B/d. sk., kas vēlas piedalīties Pasākumā uz 30.06.
1.	2.	3.=1.+2.	4.	5.	6.	7.	8.
3066	3611	6677	293	3493	2982	657	3491

Problēmas ar pasākuma ieviešanu un to risinājumi

2011.gada 2.ceturksnī ir sākusies aktivitātes „Darba vieta jauniešiem” īstenošana¹⁹. Līdz jūlijā beigām dalību pasākumā uzsākuši 147 bezdarbnieki – jaunieši.

Ņemot vērā Aģentūras pieredzi, pastāvēja bažas, ka pasākuma „Darba vieta jauniešiem” ietvaros darba devēji, izmantojot pasākuma nosacījumus attiecībā uz jaunieša bezdarbnieka nodarbināšanas pienākumu, tai skaitā nodarbināšanas ilgumu, vēlēšies un praktiski arī nodarbinās jaunieši tikai pirmos sešus mēnešus, kad dotācijas apmērs ir lielāks, nekā pasākuma pēdējos trīs mēnešos. Līdz ar to pasākumā par obligātu ir izvirzīta prasība darba devējam nodarbināt jaunieši deviņus mēnešus, tādējādi nepieļaujot iespēju, ka darba devējs pasākuma nosacījumus attiecībā uz dotācijas apmēru un izmaksas kārtību izmantotu savās interesēs (pirmajos sešos mēnešos dotācija darba algai ir lielāka, nekā pasākuma pēdējos trīs mēnešos).

Pasākumu „Jauniešu darba prakse” un „Darba vieta jauniešiem” īstenošanas kritēriji tika precizēti²⁰, lai paredzētu finanšu izlietojumu arī tādām pozīcijām kā: 1) darba vietu pielāgošana jauniešiem bezdarbniekiem ar

¹⁸ B/d skaits, kas pirmo 6 mēnešu laikā pēc pabeigšanas iekārtojušies darbā, ņemot vērā tikai tos, kuri pabeidz dalību pasākumā 2011.gadā.

¹⁹ Aģentūras 12.04.2011. INA Nr.20 „Iekšējie noteikumi sociālās iekļaušanas un aktīvā nodarbinātības pasākuma „Kompleksie atbalsta pasākumi” organizēšanai”.

²⁰ 21.06.2011. MK noteikumi Nr.482 "Grozījumi Ministru kabineta 2011.gada 25.janvāra noteikumos Nr.75 "Noteikumi par aktīvo nodarbinātības pasākumu un preventīvo bezdarba samazināšanas pasākumu organizēšanas un finansēšanas kārtību un pasākumu īstenošanu izvēles principiem".

invaliditāti, atbilstoši ergoterapeita atzinumam, 2) izdevumu segšanai par surdotulku, asistentu, ergoterapeitu un citu speciālistu pakalpojumiem pasākumā iesaistītajiem jauniešiem bezdarbniekiem ar invaliditāti, 3) izdevumu segšanai par tādu veselības pārbaužu veikšanu pasākumos iesaistītajiem bezdarbniekiem, kuras paredzētas normatīvajos aktos par obligātajām veselības pārbaudēm.

Atbilstoši tika precizēts arī pasākuma „Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam” iespējamais dalības ilgums, noteicot minimālo pieļaujamo iesaistes laiku – no viena mēneša līdz sešiem mēnešiem.

3.7. Karjeras konsultācijas

Finansējuma avots: valsts budžeta līdzekļi.

Finansējuma apmērs:

Apakšprogrammas kods		2011.gadā apstiprināts budžetā (LVL) uz 30.06.2011	Finansēšanas plāns 6 mēnešiem (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. (LVL)	Plāna neizpilde uz 30.06.2011. gadu (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. pret gada plānu %
1.	2.	3.	4.	5.	6=4-5	7=5/3*100
07.03.00	Karjeras konsultācijas	274 462	169 164	169 163	1	61,6

Pasākumā plānotais iesaistāmo skaits 2011.gadā - 66295 personas. 2011.gada 2.ceturksnī karjeras konsultācijas saņēmušas 9140 personas jeb 13,8% no gadā plānotā iesaistāmo skaita. Vēlmi saņemt karjeras konsultāciju pakalpojumus uz 30.06.2011. ir izteikuši 3465 bezdarbnieki un darba meklētāji (viena persona var saņemt karjeras konsultācijas gan kā bezdarbnieks, gan kā darba meklētājs, gan kā cita persona; viena persona var saņemt arī vairākas karjeras konsultācijas - 2011.gada 2.ceturksnī viena persona saņēmusi vidēji 2,02 karjeras konsultācijas).

Problēmas ar pasākuma ieviešanu un to risinājumi

Pirms grozījumu normatīvajā regulējumā par aktīvo un preventīvo darba tirgus pasākumu īstenošanas kārtību spēkā stāšanās, karjeras konsultāciju apmeklējums tika izvirzīts kā obligāts priekšnosacījums pirms personas iesaistes atsevišķos Aģentūras pasākumos (piemēram, mūžizglītības pasākumos vai bezdarbnieku un darba meklētāju profesionālās apmācības pasākumos). Ņemot vērā Aģentūras pieredzi konstatēts, ka šāda obligāta nosacījuma izvirzīšana, neizvērtējot karjeras konsultāciju nepieciešamību, nereti aizkavē personas iesaisti pasākumā, liekot tai rindas kārtībā pirmām kārtām pieteikties un gaidīt uzaicinājumu uz karjeras konsultāciju un tikai tad rindas kārtībā pieteikties un gaidīt uzaicinājumu uz iesaisti pasākumā.

Agrāk tika noteiktas četras patstāvīgas pieejas, saskaņā ar kurām notiek bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība, lai gan daļa no tām nav vērtējamas kā atsevišķas pieejas, bet gan kā rādītāji, kas tiek ņemti vērā, īstenojot kādu no pieejām bezdarbnieku un darba meklētāju apmācībā.

Līdz ar izmaiņām normatīvajā regulējumā²¹, Aģentūras īstenoto pasākumu ietvaros karjeras konsultācijas ir paredzētas kā fakultatīva iespēja, t.i., bezdarbniekam, darba meklētājam un bezdarba riskam pakļautajai personai pirms iesaistes pasākumā ir noteiktas tiesības saņemt karjeras konsultāciju. Šādi grozījumi nodrošinās to, ka karjeras konsultācijas tiks sniegtas tām personām, kuras tās uzskatīs par nepieciešamām, tādējādi sniedzot papildu atbalstu efektīvākai dalībai Aģentūras īstenotajos pasākumos.

Tādējādi tika izdalītas divas iespējamās pieejas, pēc kurām tiek veikta bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība: 1) noteiktās jomās, izglītības programmās, profesijās un noteiktu prasmju apguvei, ko ir noteikusi LM komisija, kas nodrošina apmācības programmu saraksta izstrādi un apstiprināšanu; 2) pēc darba devēja pieprasījuma, kas būs ārpus šīm noteiktajām jomām, izglītības programmām, profesijām, kā arī iespējams citu prasmju apguvei.

Lai nodrošinātu karjeras konsultāciju pakalpojumu kvalitātes pilnveidošanu, Eiropas Sociālā fonda projekta „Nodarbinātības valsts aģentūras kapacitātes pilnveide” ietvaros ir noslēgtas 12 vienošanās ar piegādātāju apvienību par karjeras konsultāciju atbalsta informatīvi metodisko materiālu izstrādi un aprobēšanu.

Saskaņā ar vienošanām, šogad tika pilnveidotas divas esošās karjeras konsultāciju atbalsta metodikas: Dž. Holanda tests (interesu izpēte) un anketa „Orientācija” (interesu izpēte); izstrādātas abu metodiku elektroniskās versijas. Sagatavota un izstrādāta elektroniskā versija darba meklētāja rokasgrāmatai „Ceļā uz darbu: soli pa solim”.

2011.gadā ir paredzēts sagatavot Profesiju apraksta kataloga II sējumu (130 profesiju apraksti ar prasmju noteikšanas lapām). Līdz šā gada novembra sākumam ir paredzēts izstrādāt trīs jaunas metodikas: interešu izpētes metodika (piemērojama augstskolu un koledžu studentiem, pieaugušajiem un strādājošiem pirmspensijas vecuma klientiem); metodika riska grupu noteikšanai (metodika, ar kuru palīdzību iespējams noteikt riska grupu un metodiskie ieteikumi karjeras konsultantiem, kas palīdz izprast noteiktās riska grupas vajadzības) un motivācijas izpētes metodika (piemērojama pusaudžiem, jauniešiem un pieaugušajiem ar mērķi noskaidrot individuālo vai grupas darba motivāciju).

²¹ 21.06.2011. MK noteikumi Nr.482 "Grozījumi Ministru kabineta 2011.gada 25.janvāra noteikumos Nr.75 "Noteikumi par aktīvo nodarbinātības pasākumu un preventīvo bezdarba samazināšanas pasākumu organizēšanas un finansēšanas kārtību un pasākumu īstenošanu izvēles principiem".

3.8. Nodarbinātības valsts aģentūras inspektoru asistentu apmācība un prakse

Pasākums izveidots, pamatojoties uz Ministru kabineta atbalstīto koncepciju par iespējām stiprināt Nodarbinātības valsts aģentūras kapacitāti, lai spētu apmierināt pakalpojumu pieprasījuma palielinājumu (Ministru kabineta 2009.gada 16.oktobra rīkojums Nr.712), un tā mērķis ir nodrošināt teorētisku un praktisku apmācību nodarbinātības dienestu pakalpojumu sniegšanas jomā, īpašu uzsvāru liekot uz darbu ar darba devēju un darbā iekārtošanas pakalpojumiem, ar tai sekojošu darba praksi Aģentūras inspektora asistenta amatā jauniešiem vecumā līdz 25 gadiem ar augstāko izglītību. Pasākumam plānoti divi posmi - katrs 11 mēnešu garumā.

Finansējuma avots: valsts budžeta līdzekļi, Eiropas Sociālā fonda līdzekļi (darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma 1.3.1.1.3.apakšaktivitātes "Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība" 3.kārta).

Finansējuma apmērs:

Aktivitātes Nr.	Apakšprogrammas kods		2011.gadā apstiprināts budžetā (LVL) uz 30.06.2011	Finansēšanas plāns 6 mēnešiem (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. (LVL)	Plāna neizpilde uz 30.06.2011. gadu (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. pret gada plānu %
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7=5-6	8=6/4*100
1.3.1.1.3.	63.06.00	Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā 3.kārta	215 239	80 091	80 091	0	37,2

Bezdarbnieku skaits, kas 2011.gada 2.ceturksnī piedalījušies pasākumā Nodarbinātības valsts aģentūras inspektora asistentu apmācība un prakse

No iepriekšējiem cet. pārejošo b/d sk.	B/d. sk., kas no jauna uzsākuši dalību pasākumā 2.cet	B/d. sk., kas piedalījušies pasākumā 2.cet	B/d. sk., kas atskaitīti no pasākuma (2.cet.)	B/d. sk., kas pabeiguši pasākumu (2.cet.)	B/d. sk., kas turpina dalību pasākumā uz 30.06.	B/d. sk., kas vēlas piedalīties Pasākumā uz 30.06.
1.	2.	3.=1.+2.	4.	5.	6.	7.
70	46	116	38	41	80	52

Pasākumā plānotais iesaistāmo skaits 2011.gadā - 140 personas (t.sk. no jauna plānots iesaistīt 72 personas). 2011.gada 2.ceturksnī dalību pasākumā

uzsākuši 46 bezdarbnieki, kas ir 63,9% no gadā plānotā no jauna iesaistāmo skaita.

Problēmas ar pasākuma ieviešanu un to risinājumi

2011.gada 2.ceturksnī pasākuma īstenošana noritēja ieplānotajā grafikā. Kā bija minēts iepriekšējos ziņojumos, šajā pasākumā Aģentūra saskārusies ar tādām grūtībām, kā dalības pasākumā pārtraukšana pirms darba prakses izbeigšanas termiņa. Pārskata periodā no jauna dalību pasākumā uzsākuši 46 jaunieši. Daļa no jauniešiem – bezdarbniekiem atteicās piedalīties pasākumā, norādot tam vairākus iemeslus - ne visas augstskolas ir izsniegušas diplomus uz iesaistīšanas brīdi, savukārt daļa no bezdarbniekiem jau iepriekš saņēma atbalstu citu Aģentūras pasākumu ietvaros, piemēram, pasākumā "Jauniešu darba prakses".

Iesaistīto bezdarbnieku mainības dēļ Aģentūra ir saskārusies ar grūtībām prakses vietu aizpildīšanā visās 72 prakses vietās Aģentūras filiālēs. Praksi pārtraukušo bezdarbnieku vietā tiek iesaistīti citi bezdarbnieki, tādēļ grozīti²² 2010.gada 23.februāra Ministru kabineta noteikumi Nr.181 „Noteikumi par darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma 1.3.1.1.3.apakšaktivitātes "Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība" trešo kārtu”, lai paplašinātu bezdarbnieku atlases kritērijus, tādējādi mērķējot šo pasākumu uz plašāku jauniešu loku.

Lai nodrošinātu 72 asistentu vienlaicīgu iesaistīšanu pasākumā, šī gada augustā ir plānots veikt vēl vienu jauniešu - bezdarbnieku atlasī.

3.9. Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām

Pasākuma mērķis ir veicināt mūžizglītības pieejamību pieaugušajiem (vecumā no 25 g., izņemot valsts civildienestā nodarbinātos) visā Latvijas teritorijā, sniedzot iespēju papildināt un pilnveidot darbam nepieciešamās prasmes un kompetences. Izmantojot kuponu sistēmu, izglītības programmu izvēlas pati bezdarba riskam pakļautā persona.

Finansējuma avots: Eiropas Sociālā fonda līdzekļi (darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājuma 1.2.2.1.2.apakšaktivitāte “Atbalsts mūžizglītības politikas pamatnostādņu īstenošanai”).

²² MK 10.05.2011. noteikumi Nr.359 „Grozījums Ministru kabineta 2010.gada 23.februāra noteikumos Nr.181 "Noteikumi par darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma 1.3.1.1.3.apakšaktivitātes "Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība" trešo kārtu””

Finansējuma apmērs:

Aktivitātes Nr.	Apakšprogrammas kods		2011.gadā apstiprināts budžetā (LVL) uz 30.06.2011	Finansēšanas plāns 6 mēnešiem (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. (LVL)	Plāna neizpilde uz 30.06.2011. gadu (LVL)	Izpilde uz 30.06.2011. pret gada plānu %
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7=5-6	8=6/4*100
1.2.2.1.2	63.06.00	Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām	1 944 415	1 320 951	1 320 951	0	67,9

2011.gadā plānotais pasākumā iesaistāmo skaits - 10668 personas (t.sk. no jauna plānots iesaistīt 5954 personas), no tām apmācību 2.ceturksnī uzsākušas 1154 personas, kas veido 19,4% no gadā plānotā no jauna iesaistāmo skaita.

Personu skaits, kas 2011.gada 2.ceturksnī piedalījušies Mūžizglītības pasākumos nodarbinātām personām

No iepriekšējiem cet. pārejošo personu sk.	Personu sk., kas no jauna uzsākuši dalību pasākumā 2.cet	Personu sk., kas piedalījušies pasākumā 2.cet	Personu sk., kas atskaitīti no pasākuma (2.cet.)	Personu sk., kas pabeiguši pasākumu (2.cet.)	Personu sk., kas turpina dalību pasākumā uz 30.06.	Personu sk., kas vēlas piedalīties pasākumā uz 30.06.
1.	2.	3.=1.+2.	4.	5.	6.	7.
5043	1154	6197	62	4636	1606	1049

Projekta „Mūžizglītības pasākumi nodarbinātām personām” ietvaros 2011.gada 2.ceturksnī **profesionālās pilnveides izglītības programmu apgušanu** uzsākušas **351** persona. Visvairāk **apmācība uzsākta** šādās jomās:

- 1) Angļu valoda dažādiem zināšanu līmeņiem – 96;
- 2) Grāmatvedība, iekšējais un ārējais audīts– 57;
- 3) Darba aizsardzība un drošība; ugunsdrošība un aizsardzība – 27;
- 4) Datorzinības, mājas lapu veidošana, datortīklu administrēšana, programmēšana, datorizētā grāmatvedība – 19;
- 5) Programmas B kategorija traktortehnikas vadītājiem, kustības drošība D, E kategorijas transportlīdzekļu vadītājiem, elektrokāra vadīšana – 17;
- 6) Projektu vadība – 17;
- 7) Sociālā aprūpe – 17.

Neformālās izglītības programmās mācības uzsākušas 803 personas.

Neformālas izglītības apmācībā iesaiste pēc pamatprasmēm saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 18.decembra ieteikumiem par pamatprasmēm mūžizglītībā (2006/962/EK):

- 1) Saziņa svešvalodās – 643;
- 2) Saziņa valsts valodā – 62;

- 3) Digitālā prasme – 47;
- 4) Pašiniciatīva un uzņēmējdarbība – 26;
- 5) Sociālās un pilsoniskās prasmes – 14;
- 6) Kultūras izpratne un izpaušme – 7;
- 7) Matemātiskās prasmes un pamatprasmes dabas zinībās un tehnoloģijās – 4.

Problēmas ar pasākuma ieviešanu un to risinājumi

Ņemot vērā ievērojamo pieprasījumu dalībai bezdarba riskam pakļauto personu apmācības pasākumā un izveidojušos rindu (dalību pasākumā 2010.gadā ir uzsākušas 5155 personas, uz doto brīdi kuponi ir izsniegti, bet apmācības vēl nav uzsākušas 902 personas, uz kupona izsniegšanu rindā gaida 1617 personas), un līdzšinējo privātpersonas līdzmaksājuma apmēru, Aģentūra nevar apmierināt lielo bezdarba riskam pakļauto personu pieprasījumu.

Ar 2011.gada 1.jūliju stājās spēkā grozījumi Ministru kabineta 2011.gada 25.janvāra noteikumos Nr.75 "Noteikumi par aktīvo nodarbinātības pasākumu un preventīvo bezdarba samazināšanas pasākumu organizēšanas un finansēšanas kārtību un pasākumu īstenotāju izvēles principiem", kas paredz paaugstināt līdzfinansējuma prasību nodarbinātajiem, kas neietilpst īpašajās atbalsta grupās, no 10% uz 30% no apmācību kupona maksimālās vērtības (kas sastāda 250 LVL). Personas ar invaliditāti, pirmspensijas vecuma personas, personas ar diviem vai vairāk bērniem vai trūcīgas personas neskar šie grozījumi-līdzfinansējuma apmērs tām nemainās. Līdzfinansējuma paaugstināšana veikta arī ar mērķi veicināt pārdomātāku lēmumu pieņemšanu par savas kvalifikācijas paaugstināšanu.

Palielinot līdzmaksājuma apmēru, pasākumā būs iespējams iesaistīt lielāku skaitu personu.

Tā kā tika secināts, ka pasākuma īstenošanas efektivitāti kavē obligāts nosacījums par karjeras konsultācijām, kas nav pamatota prasība personām, kuras pašas vai sadarbībā ar darba devēju jau ir pieņēmušas lēmumu par nepieciešamo izglītības programmu, iepriekš minētie Ministru kabineta noteikumu grozījumi paredz karjeras konsultāciju nodrošināšanu tikai pēc klientu izteiktās vēlmes. Šāds risinājums nodrošinās procedūru vienkāršošanu un ātrāku klientu iesaistes iespēju apmācībā.

4. Kopsavilkums un secinājumi

1. Saskaņā ar Aģentūras sniegto informāciju, reģistrētais bezdarba līmenis 2011.gada 2.ceturksnī samazinājās salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni par 1,3 procentu punktiem un bija - 13,2%.
2. 2011.gada sākumā turpināja palielināties reģistrēto bezdarbnieku bezdarba ilgums, tāpēc īpaši pieaudzis to bezdarbnieku īpatsvars, kuru bezdarba ilgums pārsniedz 1 gadu. 2010.gada sākumā ilgstošie bezdarbnieki veidoja 15,8% bezdarbnieku kopskaitā, turpretim 2011.gada 1.ceturkšņa beigās šādu bezdarbnieku bija jau 40,0% un 2011.gada 2.ceturkšņa beigās jau 42,8%.
3. 2011.gada jūnijā Aģentūras organizētajos aktīvās darba tirgus politikas pasākumos piedalījās 41424 personas²³ vai 29,1% no reģistrēto bezdarbnieku skaita, no tiem jūnijā no jauna dalību pasākumā uzsāka 16947 personas (maijā - 39981 persona, t.sk. no jauna iesaistīta 20424 personas; aprīlī – 38298 personas, t.sk. no jauna – 18316 personas). Dalībnieki sadalījuma pa aktīvās darba tirgus politikas pasākumiem: 0,4% saņēma karjeras konsultācijas, 53% piedalījās pasākumā „Darba praktizēšana ar stipendiju pašvaldībās”, 23,4% konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos, 8,6% piedalījās apmācības programmās, 1,5% mūžizglītības pasākumos nodarbinātām personām, 7,6% kompleksajos atbalsta pasākumos, 5,2% pasākumos noteiktām personu grupām un 2,2% citās programmās.
4. Izpildot „Stratēģijā pārejai no īstermiņa krīzes sekas mazinošiem aktīvās darba tirgus politikas pasākumiem uz tradicionālajiem aktīvās darba tirgus politikas pasākumiem”²⁴ noteiktos uzdevumus, pārskata periodā sagatavota virkne aktīvās darba tirgus politikas pasākumu īstenošanas nosacījumu izmaiņu, kas stājās spēkā no 2011.gada 1.jūlijā.
5. 2011.gada 19.jūlija sēdē Ministru kabinets apstiprināja Labklājības ministrijas informatīvo ziņojumu „Par papildu finansējumu aktīvās darba tirgus politikas pasākumu īstenošanai 2012.-2013.gadā” (19.07.2011. *Ministru kabineta sēdes protokols Nr.44, 18.§*). Informatīvā ziņojuma

²³ Viens cilvēks var saņemt vairākus pakalpojumus.

²⁴ Apstiprināta ar LM 05.01.2011. rīkojumu Nr.1;

http://www.lm.gov.lv/upload/darba_tirgus/darba_tirgus/lmstrat_0501111.pdf

mērķis bija izvērtēt finansējuma pietiekamību aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem 2012. un 2013.gadā. Labklājības ministrijai līdz 2011.gada 15.augustam jāvienojas ar Eiropas Komisiju par aktīvās darba tirgus politikas pasākumu ietvaros plānotajām atbalstāmajām darbībām un pasākumiem nepieciešamo ESF finansējumu (MK 19.07.2011. prot. Nr.44 18.§), lai apstiprināšanai Eiropas Komisijā varētu tikt virzīti darbības programmu grozījumi saistībā ar ES fondu finansējuma pārdali aktīvās darba tirgus politikas pasākumu īstenošanai.

6. 2011.gada 19.jūlija sēdē Ministru kabinets izskatīja Labklājības ministrijas informatīvo ziņojumu „Par algoto pagaidu sabiedrisko darbu atsākšanu 2012.gadā” (19.07.2011. *Ministru kabineta sēdes protokols Nr.44, 17.š*), kas paredz konceptuālus risinājumus algotiem pagaidu sabiedriskajiem darbiem, uzsākt to īstenošanu ar 2012.gadu.
7. Lai nodrošinātu vēl efektīvāku pieejamo finanšu resursu izlietojumu, plānots likt būtisku uzsvāru uz bezdarbnieku profilēšanu, papildus veicinot darba meklēšanu. Ierobežotā finansējuma dēļ nav iespējams paredzēt dalību aktīvās darba tirgus politikas pasākumos, kas vienlaikus paredz arī finansiālu atbalstu stipendijas vai algas veidā, visiem reģistrētajiem bezdarbniekiem. Tomēr visiem bezdarbniekiem tiek nodrošināta iespēja izmantot Aģentūras karjeras konsultācijas un palīdzību darba meklēšanā, informāciju par vakantajām darba vietām Latvijas un ārvalstu darba tirgū, piedalīties konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos, t.sk. informatīvajās dienās u.c.

5. Pielikums „Bezdarbnieka statistiskais portrets 2011.gada 30.jūnijā”

Tabula Nr.1

Pēc dzimuma		
Sievietes 79479	142428 bezdarbnieki no tiem:	Vīrieši 62949
36151	Ilgstošie bezdarbnieki 61018 42,8%	24867
10031	Jaunieši – bezdarbnieki vecumā 15 – 24 gadi 17480 12,3%	7449
9218	Pirmspensijas vecuma 16609 11,7%	7391
4979	Invalīdi – bezdarbnieki 9646 6,8%	4667
3050	Personas pēc bērna kopšanas atvaļinājuma 3111 2,2%	61
53	Personas pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma vietām 459 0,3%	406

Tabula Nr.2

Pēc izglītības		
12048	Augstākā 16984 11,9%	4936
27250	Profesionālā izglītība 51446 36,1%	24196
23032	Vidējā vispārējā 39859 28,0%	16827
14737	Pamatizglītība 29036 20,4%	14299
1884	Zemāka par pamata 4030 2,8%	2146
528	Nav norādīta 1073 0,8%	545

Tabula Nr.3

Pēc valsts valodas prasmes		
5579	Valsts valodas augstākā pakāpe 7480 5,3%	1901
14932	Valsts valodas vidējā pakāpe 21861 15,3%	6929
8282	Valsts valodas zemākā pakāpe 16937 11,9%	8655
43587	Izglītība iegūta valsts valodā 78641 55,2%	35054
7099	Nav valsts valodas atestācijas 17509 12,3%	10410

Tabula Nr.4

Pēc bezdarba ilguma

24801	Līdz 6 mēnešiem 47929 33,7%	23128
18527	No 6 līdz 12 mēnešiem 33481 23,5%	14954
32858	No 1 līdz 3 gadiem 56003 39,3%	23145
3293	3 gadi un vairāk 5015 3,5%	1722

Tabula Nr.5

Pa vecuma grupām

1168	15 – 19 gadi 2283 1,6%	1115
8863	20 – 24 gadi 15197 10,7%	6334
8864	25 – 29 gadi 14624 10,3%	5760
8204	30 – 34 gadi 13948 9,8%	5744
8620	35 – 39 gadi 15454 10,9%	6834
8683	40 – 44 gadi 16002 11,2%	7319
9867	45 – 49 gadi 18569 13,0%	8702
11339	50 – 54 gadi 21387 15,0%	10048
11052	55 – 59 gadi 19842 13,9%	8790
2819	60 gadi un vairāk 5122 3,6%	2303

Datu avots: Aģentūra

Labklājības ministre

I. Jurševska

05.08.2011.
8819
A.Nikolajeva
67021571, Alona.Nikolajeva@lm.gov.lv